

ಯಕ್ಷಗಾನ ಚರಿತ್ರೆ

ಸುನಿಲ್

ಸಂಶೋಧನಾ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ, ಎಸ್.ವಿ.ಪಿ. ಕನ್ನಡ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಸ್ಥೆ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ,
ಮಂಗಳೂರು

ಸಾರಾಂಶ: (Abstract)

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಗಳು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಬಗೆಯ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳು ಭಕ್ತಿ ಯುಗದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಲೆಗಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವೃತ್ತಿಯೆಡೆಗೆ ಚಲಿಸಿವೆ. ಈ ಚಲನೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಲೆಯೊಳಗೆ ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳಾಗುತ್ತಾ ಕಲೆಯು ಒಂದು ನಿಗದಿತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಮುಂದೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ, ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ, ತಾತ್ವಿಕವಾದ ನೆಲೆಯನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ತನ್ನ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಬೆಳೆದ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನವೂ ಒಂದು. ಈ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳ ಚರಿತ್ರೆಯೊಳಗೆ ಅನೇಕ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕತೆ, ಆರ್ಥಿಕತೆಗಳ ಆಯಾಮವನ್ನೂ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ದೇಸಿ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಇದರೊಳಗೆ ಕಾಣಬಹುದು.

ಮುಖ್ಯಪದಗಳು (Keywords): ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ, ಪೌರಾಣಿಕ, ಕರಾವಳಿ, ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು, ಬಡಗುತಿಟ್ಟು, ಬಯಲಾಟ, ಪ್ರಸಂಗ, ಪ್ರಸಂಗಕರ್ತ, ಮೇಳ, ಟೆಂಟ್‌ಮೇಳ, ಆಹಾರ್ಯ.

ಪೀಠಿಕೆ

ಭಾರತೀಯ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ “ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಜಾನಪದ” ಎಂದು ಕರೆಯುವ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಪ್ರಕಾರಗಳ ಹುಟ್ಟು, ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಬಹುತೇಕ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 15-16ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಿವೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಕೇರಳದ ಕೃಷ್ಣನಾಟ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಮನಾಟ್ಯ, ಕಥಕ್ಕಳಿ, ಕರ್ನಾಟಕದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ, ಆಂಧ್ರದ ಕೂಚಿಪುಡಿ, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಭಾಗವತ ಮೇಳ, ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ರಾಸಲೀಲಾ ಮತ್ತು ರಾಮಲೀಲಾ, ಒರಿಸ್ಸಾದ ಛಾವು, ಬಂಗಾಳದ ಜಾತ್ರಾ, ಅಸ್ಸಾಂನ ಅಂಕಿಯನಾಟ - ಹೀಗೆ ಆಯಾಯದ ಪ್ರಾಂತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ರಂಗಭೂಮಿಗಳೆಲ್ಲ ಈ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಾಯಕ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆದಿವೆ. ಭಕ್ತಿ ಪಂಥಗಳ ಉಬ್ಬರದ ಕಾಲ ಇದಾದುದರಿಂದ ಈ ಪಂಥಗಳು ವಾಹಕವಾಗಿ ಇಂತಹ ಅನೇಕ

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಇಂತಹ ರಂಗಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೇರಳದ ರಂಗಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನಾಟ್ಯಂ, ರಾಮನಾಟ್ಯಂನಂತಹ ಪ್ರಕಾರಗಳು ರೂಪುಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕರ್ನಾಟಕ, ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶ, ತಮಿಳುನಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ಬಯಲಾಟ ಸ್ವರೂಪದ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಶಾಖೆಗಳು ಕೂಡ ರೂಪುಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡ ಬಯಲಾಟ, ಆಂಧ್ರದ ಕೂಚುಪುಡಿ ಎಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದ ಭಾಮಾಕಲಾಪ, ತಮಿಳುನಾಡಿನ ಮೇಲತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಾಗವತಮೇಳ ಈ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧಿತ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಈ ಮೂರೂ ಊರಿನ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವ – ಪ್ರೇರಣೆಗಳು ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಚಲಿಸಿತು ಎಂಬುವುದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಮ್ಮತವಿಲ್ಲ.¹ ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಭಕ್ತಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿವೆ. ಕಲಾಪರಿಸರದ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಕಲಾಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತವೆ.

ಕರಾವಳಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಉಗಮ ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಹೊರಟರೆ ಇದು ರಂಗಪ್ರಕಾರವೆನ್ನುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ಗಾಯನಪ್ರಕಾರವಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುವುದು ಬಹುತೇಕ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಸಂಗಗಳೆಂಬ ಪಠ್ಯಗಳು ಗಾಯನದ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ರಚಿತವಾದವುಗಳು. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಯಾವುದೇ ಆರಂಭಿಕ ಕಾಲದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೂ ಅಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣದ, ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆಯನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನದಲಿ ಹೇಳುವೆನು, ಉಸುರುವೆನು ಎಂದಿದೆ. ಅಂದರೆ ಪುರಾಣಕಥನಗಳ ಗಾಯನ, ವಾಚನ, ಶ್ರವಣ ಇವು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿವೆ. ಈ ರೂಢಿಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಯಕ್ಷಗಾನವೆಂಬ ಗಾಯನ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತದ ಕತೆಯನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇದು ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಅರ್ಥೈಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.

ಉಗಮ-ವಿಕಾಸದ ಕುರಿತ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಗಳು

ದಿ. ಪಂಡಿತ ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವು “ಎಕ್ಕಲಗಾಣ” ಎಂಬ ಪದವು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪದದ ಅಪಭ್ರಂಶ ರೂಪವೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೆ ಕುಕ್ಕಿಲ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರು ಎಕ್ಕಲಗಾನವನ್ನು “ಏಕಲ ಗಾಯನಃ” ಎಂಬುದರ ಅಪಭ್ರಂಶ ರೂಪವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. “ಏಕಲ, ಯಮಲ, ವೃಂದ-ಎಂದು ಗಾಯಕರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಭೇದಗಳು. ಯಾವ ಗಾಯಕನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಒಬ್ಬನೇ ಹಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಏಕಲ ಗಾಯಕನೂ, ಎರಡನೆಯವನನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಹಾಡುವವನು ಯಮಲ ಗಾಯಕನೂ, ಅನೇಕರೊಡನೆ (ವಾದಕಗಾಯಕರು) ಹಾಡುವವನು ವೃಂದಗಾಯನನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ.”² ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾಗವತನೊಬ್ಬನೇ ಹಾಡುಗಾರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಕುಕ್ಕಿಲ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ಟರ ಪ್ರಕಾರ ಯಕ್ಷಗಾನವೆನ್ನುವುದು ಸ್ವತಂತ್ರ ಗಾಯನ ಪದ್ಧತಿ. ಡಾ. ಮೋಹನ್ ಕುಂಟಾರು ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಯಕ್ಷಗಾನವು ಮೊದಲ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಾಗರಾಧನೆಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡಿದ್ದು ಮುಂದೆ ಎರಡನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಬೌದ್ಧಮತವೂ ಈ ನಾಗರಾಧನೆಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಯಕ್ಷರಾಧನೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಜನಾಕರ್ಷಣೆ ಮಾಡಿರಬಹುದು.

ಮೂರನೆಯ ಹಂತದಲ್ಲಿ ಈ ಆರಾಧನ ಪದ್ಧತಿಯು ಶೈವ ಪದ್ಧತಿಯ ಅಧೀನವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಮುಂದೆ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಹಿಮ್ಮೇಳವು ವೈಷ್ಣವಪಂಥದ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಯಿತು. ದೇವಾಲಯಗಳ ಒಡತನಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಶೈವಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಕೈ ತಪ್ಪಿ ಹೋದಾಗ ಶೈವ, ವೈಷ್ಣವಪಂಥಗಳ ನಡುವೆ ಸಮನ್ವಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಶ್ರಮಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಶೈವ ವೈಷ್ಣವರು ಒಂದಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು ಇದೇ ವೇಳೆಗೆ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದ ಕಲೆಗಳು ಕೂಡ ಹರಿಹರ ಅಭೇದ ಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟ ಕಥಾನಕಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಳವಡಿಸಿದೆ.³ ಡಾ. ಎಂ. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಷಿಯವರ ಪ್ರಕಾರ ಯಕ್ಷಗಾನವೆನ್ನುವ ಬಯಲಾಟವು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಾಯಶಃ ಹತ್ತು ಹದಿನೆರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ಬಳಿಕ ಹಬ್ಬಿದ ವೈಷ್ಣವಪಂಥದ ಒಂದು ಉತ್ಪನ್ನ. ಮೊದಲೇ ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದ ಜಾನಪದ ಪ್ರಕಾರಗಳ ವೈಷ್ಣವ ಪುನರ್ರಚನೆಯೂ ಇದಾಗಿರಬಹುದು.⁴ ಸಂಜೀವ ಸುವರ್ಣರು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಉಗಮ ದೇವದಾಸೀ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಆಯಿತೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ಡಾ. ಪೃಥ್ವೀರಾಜೇಶ್ ಕುಮಾರ್ ಇವರು ಇದೇ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನಾ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ವಿಶದಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಡಾ. ರಾಘವ ನಂಬಿಯಾರರ ಯಕ್ಷಗಾನ ಹಿಮ್ಮೇಳ ಕೃತಿಯ “ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸುತ್ತಮುತ್ತ” ಎಂಬ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ದೇವದಾಸೀ ಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸಂಬಂಧ ಕುರಿತ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬಹುದು. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ತಮ್ಮ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗಾರಾಧನೆಯಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ವಿಕಸನಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಡಾ. ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡರು ತೆಂಕುತಿಟ್ಟಿನ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಭೂತರಾಧನೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಯಕ್ಷಗಾನದ ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಅದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸುವಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾಂಸರಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮತದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಯಕ್ಷಗಾನದಂತಹ ಬಯಲಾಟದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದರೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮುನ್ನೆಲೆಗೆ ಬಂದವುಗಳು. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸಭಾ ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಗದುಗಿನ ವೀರನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ಉಲ್ಲೇಖವು ಅದು ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಬಳಿಕವೇ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ರಂಗಭೂಮಿಯ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಅನೇಕ ಉಲ್ಲೇಖಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ಕಾಣಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯಾದರೂ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಹದಿನಾರನೆಯ ಶತಮಾನದ ನಂತರವೇ ರಚನೆಗೊಂಡವುಗಳಾಗಿವೆ. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದ ರಚನೆಯ ಯಾವುದೇ ಕೃತಿಗಳು ಈವರೆಗೆ ಲಭ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಕ್ಷಗಾನವೆಂಬ ಪದ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ.⁵

ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿ ಬಳಸಿರುವ ಸಂಗೀತವು ಈಗಾಗಲೇ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗಾಯನ ಪರಂಪರೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯತೆಯ ಸ್ಪರ್ಶವೂ ಒದಗಿದೆ. ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಹಿಮ್ಮೇಳದ ಜೊತೆ ಜಾನಪದೀಯವಾದ ಮುಮ್ಮೇಳವು ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದ ಬಹುತೇಕ ರಂಗಭೂಮಿಗಳು ಭಕ್ತಿಕೇಂದ್ರದ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಇಂತಹ ಕಲೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತರು ಅಥವಾ ಸುಧಾರಕರು/ಪ್ರವರ್ತಕರು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರೆಲ್ಲ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಭಕ್ತಿಪಂಥದಲ್ಲಿ

ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡ ಸಂತರೋ, ಭಕ್ತರೋ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಂದರೆ ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಪಂಥಗಳು ತಮ್ಮ ಪಂಥಗಳ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಾದೇಶಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದ ಇಂತಹ ಜಾನಪದೀಯ ಕಲೆಗಳನ್ನು ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಈ ಬಗೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳು ಭರತನ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವು ಗುರುತಿಸುವ ಉಪರೂಪಗಳೆಂಬ ಪ್ರಭೇದಗಳೇ ಭಕ್ತಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಂದುವರಿದುಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ರಾಜಾಶ್ರಯ ತಪ್ಪಿದ ಬಳಿಕ ದೇವಾಲಯಗಳ ಆಶ್ರಯ ದೊರೆತುದರಿಂದ ಮತ್ತು ಕಲಾವಿದರು ಕಲೆಯನ್ನು ವೃತ್ತಿಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಬಗೆಯ ಕಲೆಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿವೆ. ಅಂತಹ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟವೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ.

ಕವಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಸಂಗಗಳು

ಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಏಕೆಂದರೆ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ನಮಗೆ ಈಗ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಕಾಲದಿಂದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ರೂಢಿಯಿಂದಾಗಿ ಕವಿಯ ಹೆಸರು, ಅಂಕಿತ, ಪ್ರಸಂಗ ರಚನೆಗೊಂಡ ಸಂವತ್ಸರ, ಮಾಸ, ತಿಥಿ, ವಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಸೂಚನೆ, ಇಷ್ಟ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತುತಿ ಪದ್ಯಗಳು- ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ನಷ್ಟಗೊಂಡು ಕವಿಯ ಕಾಲ ದೇಶವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ತಾವೇ ಕೃತಿಕಾರರು ಎಂದು ಪ್ರತಿಕಾರರು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮೂಲಕವಿಯನ್ನು ಹುಡುಕುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ವಿಷ್ಣು ವಾರಂಬಳ್ಳಿ ಎಂಬ ಕವಿ ಬರೆದ “ವಿರಾಟ ಪರ್ವ” (ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 1564) ಪ್ರಸಂಗವು ಯಕ್ಷಗಾನದ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರೆ ಪ್ರೊ. ಎಂ.ಎ. ಹೆಗಡೆಯವರು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೇರೂರು ಬಳಿಯ ಕಂಚಿಮನೆ ಎಂಬಲ್ಲಿ ದೊರೆತ “ಆದಿ ಪರ್ವ” ಎಂಬ ಕೃತಿಯು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 1300-1350 ಕಾಲಘಟ್ಟದ ರಚನೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯದಾತನಾಗಿದ್ದ ತಂಜಾವೂರಿನ ಅರಸ ರಾಜಾ ರಘುನಾಥ ನಾಯಕನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕ 1614ರಲ್ಲಿ “ರುಕ್ಮಿಣೀಕೃಷ್ಣ ವಿವಾಹ”ವೆಂಬ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದನೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಆದರೆ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅದು ಯಾವ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಕರ್ನಾಟಕಸಂಗೀತ ಪಿತಾಮಹರಾದ ಪುರಂದರದಾಸರು “ಅನಸೂಯಾ ಕಥೆ” ಎಂಬ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನೂ, ಅವರ ಸುಪುತ್ರ ಮಧ್ವಪತಿದಾಸರು “ಅಭಿಮನ್ಯುಕಾಳಗ, ಇಂದ್ರಜಿತುಕಾಳಗ, ಉದ್ವಾಳಿಕನ ಕಥೆ, ಐರಾವತ, ಕಂಸವಧ”ಗಳೆಂಬ ಯಕ್ಷಗಾನಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆಂಬ ಉಲ್ಲೇಖ ಮಾತ್ರ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಆಂಧ್ರದ ಪ್ರಾಚೀನ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೃತಿ “ವಿಪ್ರನಾರಾಯಣ ಚರಿತೆ”ವನ್ನು ಬರೆದ ಚಕ್ರಪುರಿ ರಾಘವಾಚಾರ್ಯನ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ. 1510-1545 ಎಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಬೆಂಗಳೂರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ದೊಡ್ಡಕೆಂಪೇಗೌಡ (ಕ್ರಿ.ಶ.1513-1569) ಕೂಡಾ ತೆಲುಗಿನಲ್ಲಿ “ಗಂಗಾಗೌರೀ ವಿಲಾಸ”ವೆಂಬ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇನ್ನೊಂದು ತೆಲುಗು ಯಕ್ಷಗಾನ ಕೃತಿ “ಸುಗ್ರೀವ ವಿಜಯ”ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕುಂದುಕೂರಿನ ರುದ್ರಯ್ಯ (ಕ್ರಿ.ಶ.1558) ಎಂಬವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣದೇವರಾಯನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದವನೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ತೆಲುಗು ಯಕ್ಷಗಾನವು ಹದಿನೈದನೆಯ

ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆಯೆಂಬ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಬಳ್ಳಾರಿಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರುಗೋಡಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿ “ತಾಳಮದ್ದಳೆ”ಯ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವ ಶಿಲಾಶಾಸನ (ಕ್ರಿ.ಶ. 1556) ದೊರೆತಿದೆ.⁶ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನು ತುಳುವ ವಂಶದವನಾದುದರಿಂದ ಕರಾವಳಿಭಾಗದ ಯಕ್ಷಗಾನವು ವಿಜಯನಗರ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹರಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ವಿಜಯನಗರದ ದೊರೆ ಎರಡನೇ ಹರಿಹರನು (ಕ್ರಿ.ಶ.1380) ರಚಿಸಿದ “ಕರ್ಣಪರ್ವ” ಎಂಬ ತುಳುಕಾವ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯರು ಋಗ್ವೇದಕ್ಕೆ ಬರೆದಿರುವರೆಂದು ಹೇಳಲಾದ ತುಳುಭಾಷ್ಯಗಳು ವಿಜಯನಗರದ ಮೇಲೆ ತುಳುನಾಡು ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿರುವುದಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುತ್ತವೆ. ವಿಜಯನಗರದ ಪತನಾನಂತರ ತಂಜಾವೂರು ದೊರೆಗಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದರು. ಮೇಲತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ತೆಲುಗು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನಕ್ಕೆ ಬರಲು ಈ ದೊರೆಗಳೇ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜರು ಕರ್ನಾಟಕವೇ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಉಗಮಸ್ಥಳ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.⁷

ಕುಕ್ಕಿಲ ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟರು ಪಾರ್ಶ್ವಸುಬ್ಬನ (ಕ್ರಿ.ಶ.ಶಕ 18ನೇ ಶತಮಾನ) 11 ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು “ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ” ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಮಿಕಣ್ಣು ಪಿಳ್ಳೆಯವರ ಎಫಿಮರಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ 69 ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಮತ್ತು ಅದರ ಕವಿಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.⁸ ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜರು “ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ” ಎನ್ನುವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 903 ಕವಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು 4358 ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಅಜ್ಞಾತ ಕವಿಗಳ ಸುಮಾರು 300 ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಹುಟ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆ ಸಾವಿರದ 658 ಆಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಪ್ರಸಂಗಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೌರಾಣಿಕೇತರವಾದ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಕಥೆಯನ್ನು ಮುದ್ದಣ “ರತ್ನಾವತಿ ಕಲ್ಯಾಣ”ದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ “ಪಲಾಂಡು ಚರಿತ್ರೆ” (ನೀರುಳ್ಳಿ ಚರಿತ್ರೆ), “ಮೋಹಿನಿ” (ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಚರಿತ್ರೆ) ಮೊದಲಾದ ಕೌತುಕಕಾರಿ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ರಚಿತವಾಗಿವೆ. ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್‌ನ ನಾಟಕದ ಯಕ್ಷಗಾನ ರೂಪ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನವಾಗಿತ್ತೆಂದು ಡಾ. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಹಾವನೂರರು ಗುರುತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ದಿ. ಜಿ.ಆರ್. ಪಾಂಡೇಶ್ವರರ “ಮಾರಾವತಾರ” ವಿಶಿಷ್ಟ ಏಕಪಾತ್ರ ಪ್ರಸಂಗ (1960). ಇದು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಗಳಲ್ಲೊಂದು.⁹ ಮುಂದೆ 80ರ ದಶಕದ ಬಳಿಕ ಪ್ರೊ. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಡಾ. ಶಿಮಂತೂರು ನಾರಾಯಣ ಶೆಟ್ಟಿ, ಡಾ. ರಾಘವ ನಂಬಿಯಾರ್, ಬೊಟ್ಟಿಕೆರೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜ, ಶ್ರೀಧರ ಡಿ. ಎಸ್, ಗಣೇಶ ಕೊಲೆಕಾಡಿ ಮೊದಲಾದವರು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ, ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ಭಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ತೆಂಕುತಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ “ಪಂಚವಟಿ” ಎಂಬ ತುಳು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ರಚಿಸಿದವರು ಬಾಯಾರು ಸಂಕಯ್ಯ ಭಾಗವತರು (ಸುಮಾರು 1880). ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ರಚನೆ ಮತ್ತು ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಬೆಳೆದು ಬಂದದ್ದು 1960ರ ನಂತರ. ಪಂದೆಬೆಟ್ಟು ವೆಂಕಟರಾವ್ ರಚಿಸಿರುವ “ಕೋಟಿ-ಚೆನ್ನಯ”ದ ಪ್ರಯೋಗದ ಮೂಲಕ ತುಳುಯಕ್ಷಗಾನದ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ನಂತರ ಟೆಂಟ್ ಮತ್ತು ಬಯಲಾಟ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ತುಳು ಪ್ರಸಂಗಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡಿವೆ.

ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿ, ಪೊಳಲಿ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಕಾರಂತ, ಬೊಟ್ಟಿಕೆರೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಪೂಂಜ, ಕೊಳಂಬೆ ತಿಮ್ಮಪ್ಪ ಗುಜರನ್, ಕುಳಾಯಿ ಮಾಧವ ಭಂಡಾರಿ, ಸಿದ್ಧಕಟ್ಟೆ ವಿಶ್ವನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ ಮೊದಲಾದವರು ತುಳು ಪ್ರಸಂಗಕರ್ತರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖರು.

ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟದ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು

ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಮೊಟ್ಟ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲ ಪ್ರಯೋಗ ಯಾವುದು ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ವಿಶ್ಲೇಷಣ ವಿಧಾನವೇ ಉತ್ತರವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ದಾಖಲಿಸುವುದಾದರೆ 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುಂಬಳೆಯ ಪಾರ್ತಿಸುಬ್ಬ ಎಂಬಾತ ಕೆಲವು ಪರಿಷ್ಕರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಪುನರ್ ರಚನೆ ಮಾಡಿದನು ಎಂದು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಯೋಗವೆಂದು ದಾಖಲಿಸಬಹುದು.¹⁰ ಇನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನ ಎಂಬ ಪದವು ಗಾಯನ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಸಂಗಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಪದವಾಗಿದೆ. ಬಯಲಾಟ ಎನ್ನುವುದು ಜಾನಪದೀಯ ರಂಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಯಕ್ಷಗಾನವು ಒಳಗೊಂಡ ಕಾರಣ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿರುವುದು. ಅಂದರೆ ಇದು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ವಿದ್ವಾಂಸರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಡಾ. ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ ಮತ್ತು ಡಾ. ಪೃಥ್ವೀರಾಜ ಕವತ್ತಾರು ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಯಕ್ಷಗಾನವು ಅಂದಾಜು 150 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಈಗ ಕಾಣುವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬಹುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಯು ಇಂದು ಹೇಳುವ, ಕಾಣುವ ವೈಭವದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

“ಕಳೆದ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಣನ “ರತ್ನಾವತಿ ಕಲ್ಯಾಣ” ಹಲಸಿನಹಳ್ಳಿ ನರಸಿಂಹಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ “ವಿದ್ಯುನ್ಮತಿ ಕಲ್ಯಾಣ” ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದ ನವೀನ ಕಥಾಪ್ರಸಂಗಗಳ ರಚನೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ 1950ರ ಬಳಿಕ ಇದು ದೊಡ್ಡ ಸ್ತೋಟವನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪೌರಾಣಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ, ಜಾನಪದ, ಕಲ್ಪಿತ, ಅರ್ಧಕಲ್ಪಿತ, ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕ ಆಧಾರಿತ, ಸಿನಿಮಾ, ಪೌರಾಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಹೀಗೆ ಹಲವು ಆಕರಗಳಿಂದ ಕಥೆಗಳು ಬಂದಿವೆ.”¹¹ ಅಂದರೆ ಈ ಮೊದಲು ನಾವು ಚರ್ಚಿಸಿದಂತೆ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲು ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗಾಯನದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ರಚನೆಗೊಂಡು ಮುಂದೆ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡೇ ರಚನೆಗೊಂಡಿವೆ.

1950ರಲ್ಲಿ ಕಲಾಡಿ ವಿಠಲ ಶೆಟ್ಟಿಯವರ ತೆಂಕಿನ ಇರಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಮೇಳವು ಕೋಟೆ-ಚೆನ್ನಯ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿತು. 1950ರ ಬಳಿಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ವಾಣಿಜ್ಯಮುಖಿಯಾದಾಗ ಇಂತಹ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಈ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಮುಂದೆ ಹಲವು ಟೆಂಟ್ ಮೇಳಗಳೂ, ವಿವಿಧ ಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಈ ಪಲ್ಲಟದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಕಂಪನಿ ನಾಟಕಗಳ ಪ್ರಭಾವವಿದೆ. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನವು ತುಳುವಿನ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಘೋಷಣೆಯೂ ಹೌದು. ಟೆಂಟ್‌ಮೇಳಗಳ ಮೂಲಕ ಬಹಳಷ್ಟು ಉತ್ಕರ್ಷ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿದ ತುಳುಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮತ್ತು ಕಳಪೆ -ಎರಡೂ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು

ಪ್ರದರ್ಶನಗಳು ರಚನೆಗೊಂಡಿದೆ. ಟೆಂಟ್‌ಮೇಳಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾದ ಬಳಿಕದ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟವು ಬಹುತೇಕ ಗೌಣವಾಗಿದೆ. ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ದೇವಪೂಜೆ, ಕೋಟಿ - ಚೆನ್ನಯ, ಕಾಂತಬಾರೆ- ಬೂದಬಾರೆ, ತುಳುನಾಡಸಿರಿ, ಕೊರಬ್ಬು ಬಾರಗ, ಗೆಜ್ಜೆದ ಪೂಜೆ, ಕಾಡಮಲ್ಲಿಗೆ, ಚಾವುಂಡ ಚಂದುಗಿಡಿ, ಪಟ್ಟದ ಪೆರುಮಳೆ ಮೊದಲಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ, ಕಾಲ್ಪನಿಕ, ಪಾಡ್ಯನ ಆಧಾರಿತ ಕಥೆಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದಿವೆ. ಬಡಗಿನಲ್ಲಿ ನಾಗಶ್ರೀ, ಈಶ್ವರಿ ಪರಮೇಶ್ವರಿ, ಸಿರಿ ಸಂಪಿಗೆ, ನಾಗವೇಣಿ, ಶ್ವೇತಕುಮಾರ ಚರಿತ್ರೆ, ಮಹಾಮಂತ್ರಿ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಂಡಿವೆ. ಬಡಗಿನಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಪೆರ್ಡೂರು ಮತ್ತು ಸಾಲಿಗ್ರಾಮ ಮೇಳಗಳು ಟೆಂಟ್ ಮೇಳಗಳಾಗಿಯೇ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೀಡುತ್ತಿವೆ. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾಟಕ ಕಂಪನಿಗಳ ನಾಟಕಗಳು, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಕತೆಗಳು, ಜನಜಾಗೃತಿಯ ಕತೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಸಂಗಗಳೂ ರಚನೆಯಾಗಿವೆ, ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಂಡಿವೆ.

ಪ್ರಯೋಗಗಳು

ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೇಳಗಳ ಸ್ಪರ್ಧಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರದರ್ಶನದ ಜೋಡಾಟಗಳು 1920 ರಿಂದ 1960ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಟೆಂಟ್ ಮೇಳಗಳಲ್ಲಿ ಸೀನು ಸೀನರಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನ ರಂಗಪ್ರಯೋಗಗಳು ಆಗಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕುರಿಯ ವಿಠಲ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಯಕ್ಷಗಾನೀಯ ಆಹಾರ್ಯದ ಬದಲು ನಾಟಕೀಯ ಶೈಲಿಯ ಆಹಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರು. ಬಡಗಿನಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಮತ್ತು ತೆಂಕಿನಲ್ಲಿ ಪಾತಾಳ ವೆಂಕಟರಮಣ ಭಟ್ಟರು ಸ್ತ್ರೀವೇಷದ ಆಹಾರ್ಯವನ್ನು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ತೆಂಕಿನ ತುಳುಪ್ರಸಂಗಗಳ ಆಹಾರ್ಯಗಳ ಪಲ್ಲಟಗಳಿಂದ ತೆಂಕಿನ ಯಕ್ಷಗಾನದ ವೇಷದ ಶೈಲಿಯು ಅಯಕ್ಷಗಾನೀಯ ಮತ್ತು ಅಸಮರ್ಪಕ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿತು. ಬಡಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಯಕ್ಷಗಾನೀಯ ವೇಷಭೂಷಣವೇ ಬಹುತೇಕ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ನಡುತಿಟ್ಟಿನ ಆಹಾರ್ಯದ ಅನನ್ಯತೆಯು, ಬಣ್ಣದ ವೇಷದ ಪರಂಪರೆಯು ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ ಎನ್ನುವುದು ಅಷ್ಟೇ ಸತ್ಯ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಯಕ್ಷರಂಗ, ಉದ್ಯಾವರ ಮಾಧವಾಚಾರ್ಯರ ಸಮೂಹ ಯಕ್ಷಗಾನ, ಮಂಟಪ ಪ್ರಭಾಕರ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರ ಏಕವ್ಯಕ್ತಿ ಯಕ್ಷಗಾನ, ಡಾ. ರಾಘವ ನಂಬಿಯಾರರ ಯಕ್ಷಕೌಮುದಿ, ಕೋಟಿ ಶ್ರೀಧರ ಹಂದೆಯವರ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಳ, ಕೆರೆಮನೆಯ ಇಡಗುಂಜಿ ಮೇಳ, ಪಿ.ವಿ.ಐತಾಳರ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಯಕ್ಷಗಾನ, ವಿದ್ಯಾ ಕೋಲ್ಕೂರ್‌ವರ ಯಕ್ಷಮಂಜೂಷಾದ ಹಿಂದಿ ಯಕ್ಷಗಾನ, ಬಡಗಿನಲ್ಲಿ ಬನ್ನಂಜೆ ಸಂಜೀವ ಸುರ್ವಣರ ಮತ್ತು ತೆಂಕಿನಲ್ಲಿ ಡಾ. ಪೃಥ್ವೀರಾಜ ಕವತ್ತಾರರ ಥಿಯೇಟರ್ ಯಕ್ಷದ ಯಕ್ಷಗಾನ ರೂಪಕಗಳು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಅರ್ಥಪೂರ್ಣ ಯತ್ನಗಳು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಸೀಮಾರೇಖೆಯನ್ನು ದಾಟಿ ಯಕ್ಷಗಾನೇತರ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರನ್ನು ತಲುಪುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಯಕ್ಷಗಾನವು ಭಕ್ತಿಯುಗದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಿದ ಕಲೆ. ದೇವಾಲಯಗಳ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಅದು ವೃತ್ತಿರಂಗಭೂಮಿಯಾಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತವಾದ

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರಂಗಭೂಮಿಯಾಗಿ ಒಂದು ನಿಗದಿದ “ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣತೆ”ಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವೃತ್ತಿಯೆಡೆಗೆ ಸಾಗುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಆರ್ಥಿಕ ಆಯಾಮವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಕರಾವಳಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಮೇಳಗಳ, ಪ್ರಸಂಗ ಪ್ರದರ್ಶನಗಳ ಆಯ-ವ್ಯಯಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಲು ಹೊರಟರೆ ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಹೌದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಭಕ್ತಿಕಲೆಯೊಳಗೆ ವೈಚಾರಿಕತೆಯನ್ನೂ ಕಾಣುವಂತಾಗಿದೆ. ಅರ್ಥಗಾರಿಕೆಯು ಲಿಖಿತವಾಗಿ ದಾಖಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಕೇವಲ ವಾಚಿಕವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೂ ಅದನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಮಟ್ಟದ ಪೌರಾಣಿಕ ಸಂಕಥನವಾ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ. ಇಂತಹ ಹಲವು ಆಯಾಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟದ ಚರಿತ್ರೆಯೊಳಗೆ ದಾಖಲಿಸಲೇಬೇಕಾದ ಅನೇಕ ಸಂಗತಿಗಳು, ಪಲ್ಲಟಗಳು ಇವೆ ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಮರೆಯುವಂತಿಲ್ಲ. ಪ್ರಬಂಧದ ಮಿತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಎಲ್ಲಾ ನೆಲೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಕೊನೆಟಿಪ್ಪಣಿಗಳು

1. ಅಕ್ಷರ, ಕೆ. ವಿ. (2010). ರಂಗಪ್ರಪಂಚ. ಪು.ಸಂ. 164
2. ಪ್ರಭಾಕರ್ ಜೋಶಿ. (ಸಂ.). ಕುಕ್ಕಿಲ ಸಂಪುಟ. ಪು.ಸಂ. 70, 71
3. ಮೋಹನ ಕುಂಟಾರು. (2003). ಯಕ್ಷಗಾನ ಸ್ಥಿತಿಯಂತರ. ಪು.ಸಂ. 40- 42
4. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಶಿ ಎಂ. (2015). ಯಕ್ಷಗಾನ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿ. ಪು.ಸಂ. 26
5. ವಿವರಗಳಿಗೆ ಕುಕ್ಕಿಲ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ. ಪು.ಸಂ. 69-83
6. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ತಾಳಮದ್ದಲೆ ನಾವು ಈಗ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಯಕ್ಷಗಾನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತಾಳಮದ್ದಲೆಯೇ ಎಂದು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.
7. ವಿವರಗಳಿಗೆ ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ “ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ”, ಡಾ. ಕಬ್ಬಿನಾಲೆ ವಸಂತ ಭಾರದ್ವಾಜರ “ಕರ್ನಾಟಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕವಿ ಚರಿತ್ರೆ” (ಪು.ಸಂ. viii) ಮತ್ತು “ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ” ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿ.
8. ಮಾಲಿನೀ ಮಲ್ಯ. (ಸಂ.) (2000). ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ. ಪು.ಸಂ.343-352
9. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಶಿ ಎಂ. (2015). ಯಕ್ಷಗಾನ ಸ್ಥಿತಿ-ಗತಿ. ಪು.ಸಂ. 134
10. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ. 133
11. ಅದೇ. ಪು.ಸಂ. 28

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅಕ್ಷರ, ಕೆ.ವಿ. (2010). ರಂಗಪ್ರಪಂಚ. ನ್ಯಾಷನಲ್ ಬುಕ್ ಟ್ರಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ,
- ಮಾಲಿನೀ ಮಲ್ಯ. (ಸಂ.). (2000). ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ, ಯಕ್ಷಗಾನ-ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೇಣಿ. ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಇಲಾಖೆ.

- ಮೋಹನ ಕುಂಟಾರು. (2013). ಯಕ್ಷಗಾನ ಸ್ಥಿತಿಯಂತರ. ಯಾಜಿ ಪ್ರಕಾಶನ.
- ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಶಿ, ಎಂ. (2015). ಯಕ್ಷಗಾನ ಸ್ಥಿತಿ ಗತಿ. ಡಾ. ಪಿ. ದಯಾನಂದ ಪೈ ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಪಿ. ಸತೀಶ್ ಪೈ ಯಕ್ಷಗಾನ ಅಧ್ಯಯನ ಕೇಂದ್ರ, ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ.
- ಪ್ರಭಾಕರ್ ಜೋಶಿ. (ಸಂ). (1998). ಕುಕ್ಕಿಲ ಸಂಪುಟ. ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘ.
- ಪೃಥ್ವೀರಾಜೇಶ್ ಕುಮಾರ್ ಎಸ್.ಕೆ. (2020). ಯಕ್ಷಗಾನ ವಿಕಸನ : ಒಂದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಅಧ್ಯಯನ (ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪ್ರಬಂಧ)
- ರಾಘವ ನಂಬಿಯಾರ್. (2007). ಯಕ್ಷಗಾನ ಹಿಮ್ಮೇಳ. ವತ್ಸಲಾ ರಾಘವನ್.
- ಯೋಗೀಶ್ ಕೈರೋಡಿ. (2014). ತೆಂಕುತಿಟ್ಟು ಯಕ್ಷಗಾನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಚಲನಶೀಲತೆ. ಚಿಂತನ ಬಯಲು ಪ್ರಕಾಶನ.